

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

50

Oluf 97
8547

NOVELLBIBLIOTEKET

VI.

Jernvägssmällar

Sanna och pikanta händelser
ur jernväglifvet

Samlade och afskjutna med säker blick
af
Thorsten Flink.

Stockholm
Nya Boktryckeriet, 1892.

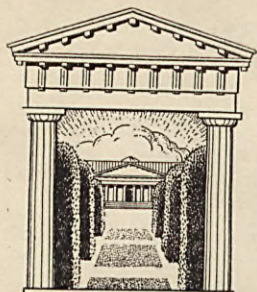
Pris 30 öre.

BOKSAMLING

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

4884

EX LIBRIS
OLOF ÖSTERGREN

Jernvägsmällar

Sanna och pikanta händelser
ur jernvägslifvet

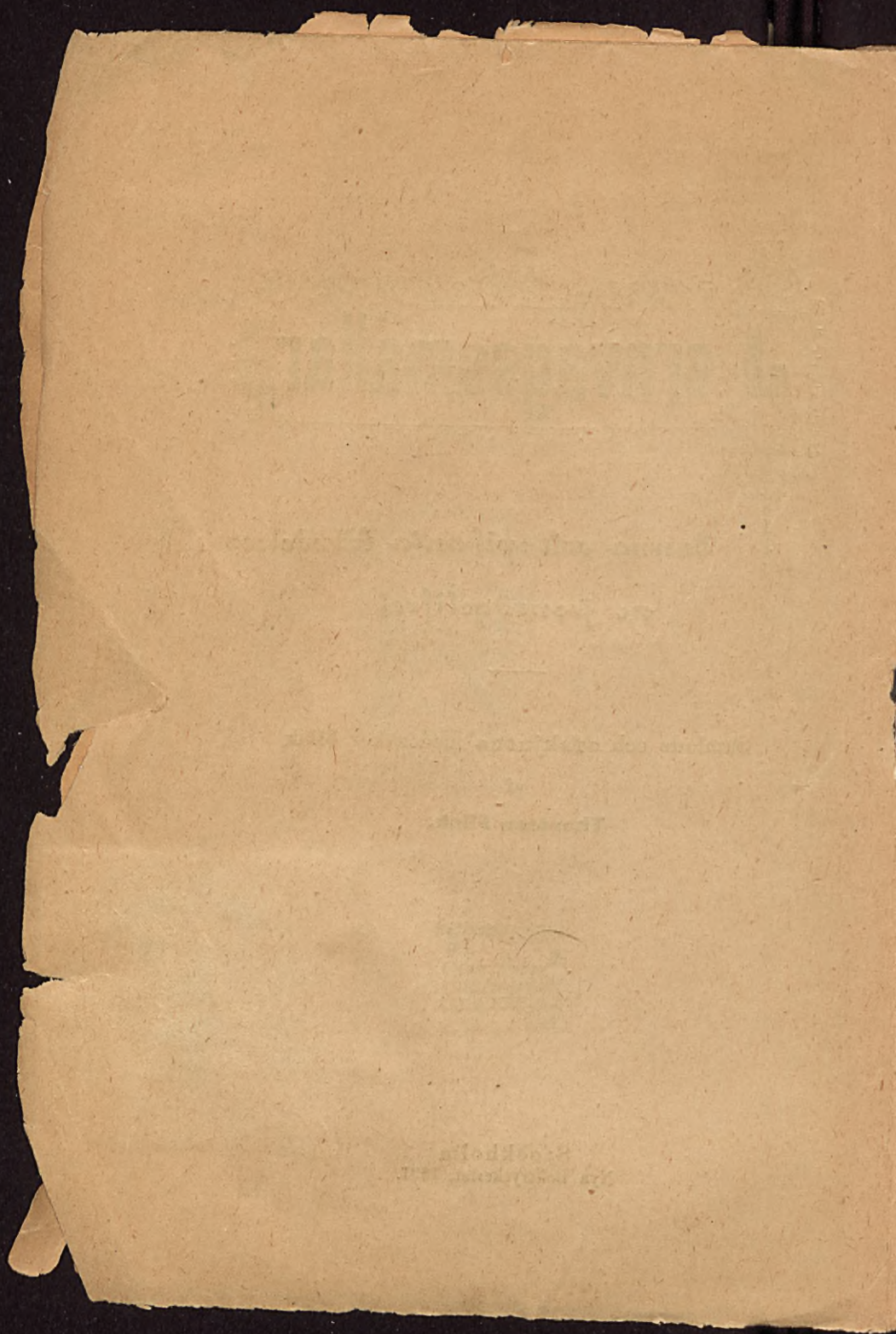
Samlade och afskjutna med säker blick

af

Thorsten Flink.

Stockholm
Nya Boktryckeriet, 1891.

FÖRSTA SMÄLLEN.

Erik i Sörlunda och hans fagra piga Anna-Lisa.

— **K**an du tänka dig något mera löjligt, kära Kajsa, än det, att vår käre raske son Anders, som nyligen blifvit student, tycker om vår piga, Anna Lisa, sade egaren till det vackra Sörlunda, fader Erik, en dryg, positiv storbonde i södra Wadsbo, Skaraborgs län, en vacker septemberdag 1857.

Stränghet och allvar afspeglade sig i hans frodiga skägglösa ansigte.

— Äh, du Stolle-Mats, skämtade mor Kajsa, en fet femtioårs qvinna, med ett mildt och godt utseende, tocket slarf kan aldrig kom a i fråga. Våran Anders bara pratar persilja med däkan, dä' kan ja' säja dej på förhand.

Makarne sutto på en bänk under en stor lummig lind, hvilken lik en vänlig majestätisk inbjudare, välkomnade de besökande.

Gårdsfolket var sysselsatt med potatisupptagning.

— Det är som jag har sagt, upprepade fader Erik i half förargad ton, i det han tände sin stora silfverbeslagna sjöskumspipa, Anders tycker om Anna-

Lisa, men får jag se att pojken vidare "välär"* med henne, skall jag nog med *kraftig* hand stäffa oskicket.

I detsamma kom Anna-Lisa gående öfver gårdsplanen, bärande en korg med ur äkern upptagna potatis, afsedda till aftonmåltid åt husbondefolket och dess tjenare.

Medan hon nu med lätta, elastiska steg skyn-
dar fram mot ingången till köket, vilja vi närmare betrakta denna enkla, men kraftfulla landsbygdens tärna.

Det är en högväxt, starkt bygd flicka, med ett af helsa strålände ansigte, hvilket skulle anses för vackert, om det haft en mera aflång form och pannan, ett af de vackraste partierna, varit något högre. Hennes hår var mörkt och rikt, ja, något glänsande, hvilket låg i behagliga flåtor och derigenom höjde flickans behag.

En enkel svart halmhatt betäckte hufvudet.

— Hör du, Anna Lisa, sporde fader Erik, skarpt blickande på henne, huru många tunnor potatis tror du väl i hunnit med att upptaga i dag?

— Det kan jag inte bestämdt säga, husbond Erik, upplyste Anna-Lisa med säker, välklingande röst, dervid hon uppslog sina mörkblå, halft drömmande ögon, men fälle skulle ja tro, att ungefär en 25 tunnor tagits upp inalles.

— Ahja! det är bra, berömde den stränge husbonden. Vår anders plockar väl potatis mä? Så student han än är, måste han dock arbeta, så länge han är i föräldrahemmet.

En djup rodnad färgade flickans kinder, hennes hjerta klappade häftigt, dock beherskade hon sig, hvarpå hon svarade halfhögt:

— Magister Anders — han hade nemligen predikat några gånger i sockenkyrkan, och föräldrarna önskade ingenting högre, än att denne deras andre son i ordningen skulle blifva en statskyrkans helige tjenare — plockar lika bra potatis som nå'n af drängarna, så nog kan han arbeta och dertill är han

* Provinsial-verb, liktydigt med kurtiser.a

så munter och rolig, så vi få skratta af hjertans grund.

Fader Eriks ansigte mörknade, några vredens blixtrar sköto fram ur hans skarpa blå ögon. Med barsk stämman sade han:

— Det passar icke för magister Anders att gyckla och skämta med mina arbetare och allra minst med dig, Anna Lisa, förstår du det?

En lätt darrning öfverfor den annars orädda flickan. Med en något vibrerad stämman svarade hon:

— Jag är riktigt ledsen för det jag sqvallrade om det der, men, herre gud, inte menade jag något illa med det.

— Se så, nu nog om den saken, utstötte fader Erik skarpt och häftigt. Låt nu se, Anna Lisa, att du så mycket som möjligt undviker magister Anders och aldrig talar till honom; ty får jag se det, kör jag dig genast ur huset. Rätta dig nu härefter och sköt dina sysslor!

Tårar strömmade utför hennes kinder, hon syntes bedröfvad, ja, förkrossad af dessa hårda ord och med skenbart lugn gick hon åter till sina arbetskamrater på potatisfältet.

— Men, min käre Erik, utlät sig mor Kajsa mildt, dervid fattande sin gubbes stora näfve, är du alltid så bitter mot vår piga? Jag tycker det är en rar tös, för hon gör sina sysslor så raskt och ordentligt. Vår Anders, som ska bli prest, bryr sig inte mer om Anna Lisa, än jag bryr mig om smutsen under mina gamla skor.

Fader Erik, som hade ett hjerta, hårdt som en sten, vredgades, reste sig häftigt upp från bänken, slog med sin stora näfve i den samma, dundrade och skrek:

— Tyst med dig, käring, du begriper platt intet. Jag skall ta pojken i skola och kanske ramla på den lymmeln, om så behöfs, ty han skall veta, att han är en rik bondson och hon, det stackars kräket, en fattig torpareunge.

Mor Kajsa, van vid dylika vredesutbrott, smålog blott och svarade:

— Du har ingen makt öfver vår Anders; han är myndig. Du må väsnas och skrika, hur mycket du vill, det tjenar platt till intet.

Dessa lugna, sansade ord verkade som en kall dusch på fader Erik, ty han satte sig helt lugn på bänken igen, såg något skamflat ut och började fundera.

En glad studentsång hördes, derefter raska, manliga steg.

En ung, lång, kraftfull man, iklädd en simpell arbetares drägt, men med hvit studentmössa på sitt hufvud, visade sig.

Då han framkommit till den stora, lummiga linden, stannade han, lyfte vördnadsfullt på mössan och sade i glad ton:

— God afton, vördade föräldrar, potatisupptagningen har gått med glans. Jag har arbetat träget, men gladt; folket har gjort detsamma. Också ha vi höstat in 36 tunnor på 7 timmars tid.

Föräldrarna sågo med välbehag på den hurtige raske sonen. Eriks stränga anletsdrag mildrades betydligt.

Den ömma, hulda modren, som alltid så innerligt älskat denne sin son, tog honom vänligt i handen och drog honom med sakta våld till sig på bänken och började smeka hans ungdomliga, friska kinder, hvarvid den renaste modersglädje framblickade ur hennes milda ögon.

— Nu, min egen käre Anders, bör du väl ha något läskande, något godt att vederqvicka dig med, då du arbetat så flitigt. Säg, hvad du vill ha.

— Ack, min älskade moder, svarade vår Anders, i det han slog sin kraftfulla arm kring hennes lif. Af alla inhemska drycker tycker jag bäst om hallonsaft, som ni sjelf, min vördade moder, brygt och tillagat. Vi svenskar älska det *svenskt* är.

— Kanske du vill göra Anders sällskap, min gubbe? frågade hon fader Erik, som nu blifvit mycket blidare stämd, ty, hur det var, tog faderskärlen ut sin rätt, fast Erik syntes hård som en sten.

— Ja, hvarför icke, min snälla gumma, med-

gaf fader Erik. Men ska' vi inte först taga oss en äkta svensk sup af tioårigt gammalt sädesbränvin?

Far och son tömde i all vänlighet sina glas,

Senare på qvällen voro de båda i Eriks enskilda arbetsrum, der det gick hett till under sköldarna.

— Som jag befaller och som jag sagt, röt fader Erik med stark stämman, måste du ovilkorligen, min käre Anders, afsäga dig all bekantskap med den der otäcka torpareungen, annars gör jag dig bestämdt arflös och kör dig på porten. Kom ihåg, pojke, att jag är din far!

Hans vreda uppsyn, hans blossande kinder, hans knutna näfvar, hans i lifvets sensommar ännu bibehållna kroppsstyrka, allt detta skulle ha skrämt hvilken annan som helst utom Anders.

Han stod lugn som klippan i hafvet, men med värdig hållning framför sin så högt uppretade fader.

Vår Anders, hvilket vi ännu vilja kalla denne älsklige unge man, som sedermera utan öfverdrift kan hänföras till "Sveriges store män", "vår Anders", som kände sitt människovärde, hade fast beslutit att, då han kände fadrens okuffiga högmod och halsstarrighet, bryta sig sin egen bana, blifva sin egen lyckas smed.

Han svarade därför helt öppet och oförskräckt sin far:

— Jag är lika bestämd i mina beslut som ni, min far är det i edra. Anna Lisa älskar jag varmt och uppriktigt, hon skall, om så är Guds vilja, blifva min trogna, hulda maka. Jag har två friska armar, kan således ärligt förtjena mig mitt bröd. Hvad betyder väl det att ni gör mig arflös. "Sjelfhjelp är bästa hjälp".

— Ja, sjelfhjelp är bästa hjälp, upprepade fadren halfhögt, men hans ton mildrades något, då han, allvarligt blickande på sonen, sade:

— Tänker du då icke, käre Anders, bli prest? Detta har både jag och din mor så innerligen önskat.

— Min bästa far, genmälde Anders, med en, man kunde säga, högtidlig röst — det var en tid,

då jag var yngre och satt på Skara gymnasium, då jag verkligen kände mig kallad att blifva prest — kanske ock att det dagliga umgänget med lärare och prester verkade underbart på ynglingens lifliga sinne, "Thet var then tiden", min far, jag var nog *barnslig* att tänka bli prest, men när jag blifvit studerad, fått studera Boströms sunda filosofi, att icke nämna andra vetenskapligt upplysande skrifter, då försvinna illusionerna, då klarnade förståndets ögon, då sjönk aktningens termometer för — *statskyrkan*, för dess heliga tjenare. Jag märkte att jag ej var född att spela skenhelighetens roll, att offentligt *mot min öfvertygelse* stå på predikstolen och *ljuga* för folket. Detta kunde jag enligt min öppna karaktär, efter min verldsåskådning omöjligen göra. Nej, det praktiska lifvet, sjelfverksamheten här i lifvet syntes mig både behagligt och mera möjligt att kunna skapa sig ett litet *eget trefligt hem*

— Jaså, yttrade han efter några ögonblicks tystnad, och som det synes med djupt begrundande, du har slagit presten ur hågen, du vill gå den praktiska vägen, du vill gifta dig med det kräket Anna Lisa, som är så fattig som en kyrkråtta. Sköna föresatser, din pojklymmel, men jag, som är din far, får härmed förkunna dig, att tre dagar härefter skola både du och din "kona" lemna vårt hus. Aldrig en enda skilling får du, hvarken under min lefnad eller efter min död. Nu har du hört din dom, gå, pligt-förgätne, förlorade son, ur min åsyn.

Den annars så faste, viljestarke Anders bleknade, några tårar smögo sig fram ur hans ögon, en hård strid utkämpades i hans inre; han stålsatte sig dock snart, och med högburet hufvud samt lugnad min afgaf han följande svar:

— Min vördade fader. Detta var jag förut beredd på. Nåväl, våra vägar skiljas åt. Jag har intet att förebrå mig — jag har handlat efter hedrens och samvetets lagar. Min fasta vilja skall öfvervinna alla svårigheter, den skall öppna ett stort arbetets fält för mig, derom har jag en säker aning, och min hulda Anna, mitt lifs klara stjerna,

och jag, skola blifva *mycket lyckliga* — ja kanhända *förmögna*. Farväl, min far! Gud vare med oss! Tack! hjertligt tack! för hvad ni kostat på och uppoffrat på eder förlorade son Anders!

Han brast dervid i gråt som ett barn. Känslornas häftiga vågor brusade i hans inre.

Han ville omfamna sin far, men denne stötte föraktligt honom tillbaka.

Det var en gripande scen, som skulle ha rört afven den mest förhårdade menniska.

Det heligaste, det skönaste af alla band *slets*, för att sedan efter 30 års förlopp återknytas, då fader Erik luttrad af sorgen och plågad af samvetsförelser, kände sitt slut nalkas, samt hade en dunkel aning om att det *efter döden* finnes ett *straffets*, ett *belönings tillstånd*, huru än nutidens utilister må bortresonnera denna *eviga sanning*, den står dock — *alltid fast*.

Sjelfva den store filosofen Wallin, denne envise gudsförnekare, ändrade dock hug och sinne i sin sena afton, ångrade djupt då han genom bibelns läsning fått en klarare inblick i kristendomen och med detsamma *en tro om ett lif efter detta.**)

* I förbigående vill jag upplysa läsaren, att hvad jag nu sagt rörande gubben Eriks förmodade tänkesätt på dödsbädden, icke äro skrifna, ehuru de öfverensstämma med författarens, en 76-årig lefnadsglad gubbes åsigter för att på något sätt väcka indignation hos de många i religiöst hänseende olika tänkande, hvilka genomgå de dessa "smällar." Nej, bevare mig Sancta Sophia derifrån! Jag både respekterar och innerligt tolererar hvars och ens religiösa trosbekännelse.

Hur det än må vara med den saken, så må vi dock utan disputation medgifva: att vår religion ligger i våra tänkesätt och i våra handlingar.

Så enkel är religionen, fast de bråka ock skrifva vidlyftiga böcker, bilda sekter, hålla möten och mycket mera i den vägen, som håller sinnena i en jemn spänning — men, du himmelske påfve Leo XIII, menniskan måste ha något att syssla med, att tänka på — *etwas zu verdienen* — ty magen är en riktig *despot*, som oupphörligt kommenderar oss arme jordmaskar! "Jaha," sade den glade gubben Jonas Gunterberg till en rik morsk bonde, som skrällade hiskeliga vid ett besök hos den förre. "Jaha, du, om du icke hade en gryta att koka och icke ett kött eller ett fläska

Men vi återtaga tråden af vår första smäll.

Klockan tre påföljande morgon, då en svag gryning till den annalkande dagen syntes, och tvenne tuppar nästan enstämigt låtit höra sina högljudda "kukuliku" träffades vår Anders och Anna-Lisa enligt öfverenskommelse i den s. k. väfstugan i en byggnad liggande bakom det tvåvånings höga boningshuset, der de älskade åtminstone en timme ostörda kunde få tala med hvarandra.

Fader Erik, nu lugn som en filbunke, sedan han i sin inbillade klokhet förkunnat sonen Anders den hårda dom, hans faderliga myndighet hänsynslöst fällt, sof därför den rättfärdigas sömn och trogen sin vana steg han aldrig upp, förr än han vid sextiden på sängen druckit sin "uddevallare."

De hade således icke något i den vägen att frukta.

— God morgon, min egen älskade tös, helsade vår Anders sin käresta, i det han omfamnade och kysste henne eldigt. Hur har du upptagit min hårde fars dom öfver oss.

— Ack! du min älskling; genmålde hon, kärleksfullt blickande på honom och vänligt smekande hans kinder, hvad skall jag väl säga?

Din far är en sträng, en hård man, som föraktar och hatar den fattiga torpare-flickan. Hade du icke, min gode Anders, tröstat mig och med kärlekens ljufva ord uppehållit mitt svigtande mod, så skulle den fattiga, den föraktade "ungen" långt för detta ha lemnat ditt föräldrahem, du endast, du min älskade Anders, håller mig fången i dina kärleksnät.

— Jag skall aldrig vid Gud, försäkrade Anders med hänryckning och med en trofast blick på sin älskade, svika dig. Min Anna, nu äro vi fria, som som foglarne i skogen. Jag skall som simpel arbetare taga spaden i hand, kasta mig in bland grus-

stycke att lägga i den, då vore du lagom styf och nosastyf af dig, Petter."

Och min gamle vän Jonas Gunterberg har fullkomligt rätt härutinnan.

arbetarne vid jernvägen. Baningeniören har lofvat mottaga mig och efter en tid befordra mig till förman.

Några yxhugg och skrällar hördes i den dunkla septembermorgonen.

— Men hvad i Herrans namn kan det vara för slags väsen, utbrast Anna-Lisa halft förskräckt. Hör du min Anders hur det bullrar?

— Ja, besynnerligt låter det, min älskade; jag borde kanske smyga mig ut och undersöka detta tidiga och egendomliga buller.

— Men var för Guds skull försiktig min älskade, jag är så rädd, jag misstänker faror omgifva oss öfver allt.

— Var lugn min älskade. Dröj här under tiden. "Magister Anders", skämtade han, har aldrig varit rädd. Endast bakdantare och lögnare äro fega backharar.

Fader Erik hade lagt sig tvärt efter sitt hårda samtal med sin andre son, vår Anders kunde omöjligen sofva, antagligen af plågende samvetsqual. Timme efter timme gick utan att han, denna pösande, hårdhertade storbonde, som dog med ett oföersonligt hat till en sin broder, som var en af hans närmaste grannar, kunde få en blund i sina ögon. Nej, han vred sig som en mask i sin stora, med flere fjäderbolstrar bäddade säng.

Det onda samvetet, elaka människors Justitieombudsman, hade redan fått emottaga så många både moraliska och juridiska olagligheter, att denna stränga domare nu vardt vred, och därför risbästade och nöp Erik öfver allt, så att sömnen, denna människans stärkande och välgörande vän flyddelik en god ande från hans mjuka, svällande bädd.

Elaka, samvetslösa människor ha egentligen aldrig någon god, ljuf sömn — denna nattens skönaste gåfva är beröfvad dem, och de konstgjorda medel som vetenskapen hittat på, för att borttaga sömnlösheten, kunna på långt när icke ersätta den naturliga, behagliga sömnen, den skönaste som en stoftets kämpande son har.

Men Kajsa deremot, denna fromma, milda qvinnan, detta jemna stöd för socknens fattiga, sof så ljuft, så godt som det lilla oskyldiga barnet i sin vagga.

Hon hade ju ett lugnt, ett fredadt samvete, och detta är tillräckligt för att sluta ett innerligt förbund med Morfeus, som då för en så behagligt i sitt blomstersmyckade fridfulla rike.

Klockan slog 12, spökenas hemska timme. Det bullrade, det tassade något i makarnas gemensamma sofrum, en lång mörk gestalt tycktes stå midt på golvet, utsträckande högra handen, under det ett sakta buller hördes kring honom.

Det var en förfärlig syn för den samvetsplågade Erik.

Han trodde på ett helvete, på alla afgrundens andar. Kanske en af kejsar Belzebubs hemskaste öfverste-bismarkare hade fått order af den mäktige svarte potentaten att lifslefvande med hull och hår tillfångataga och transportera honom till de varma ugnarna i underjorden?

En darning öfverfor honom.

Ett "Gud hjelpe mig syndare" halkade derefter temligen gällt öfver hans läppar!

Mor Kajsa vaknade härvid, satte sig helt förskräckt upp i sängen och frågade Erik, om han vore sjuk, eftersom han så högt åkallade Gud.

— Nää, svarade Erik något skamflat, men ser du mor, nu dukade han upp en lögnhistoria, jag drömde så förfärligt, och just under det jag tyckte mig slåss med två svarta onda andar, hvilka med våld ville ta mig, skrek jag till något häftigt "Gud hjelpe mig stora syndare."

— Det var en kallelse från vår Herre till dig min kära gubbe, att omvända och bättra dig.

— Ah, du pratar mer om Gud och tocket der annat smörja. Du vet att jag icke vill höra talas om det der. Jag har min tro för mig sjelf.

— Ack, du talar mot din öfvertygelse; hvarför har du så ofta ondt af elaka drömmar? Hvarför inbillar du dig se spöken jemt?

— Tyst käring! befalde Erik, nu vill jag sofva. Prata derför inga dumheter midt i nätterna!

Den fromma Kajsa teg, inneslöt sig i Guds faderliga vård och somnade änyo.

Från Erik hade sömnen emellertid flytt för denna natt. Han hade återvunnit sin fattning, kommit liksom *till sig sjelf*. Anna-Lisas bild föresväfvade honom.

Han tänkte på hämd, han ville göra henne ett fult spratt — ett nidingsdåd.

Planen var redan uppgjord; han skrattade hemskt. Han räknade timmarna, han väntade med otålighet på det bestämda klockslaget.

Precis som det gamla uret förkunnade dess tre slag, steg han sakta upp, klädde sig fort, tog en yxa, som stod i köket, tände der en ljusbit, smög sig sedan tyst upp på vinden, der Anna-Lisas dragkista (en rund koffert, en present af hennes älskade Anders) och hennes andra små tillhörigheter hade sin plats samt började med skadeglädje att medels yxan i småbitar sönderhugga dragkistan.

Emellanåt hvilade han sig och lyssnade, ty det orätta, hvarmed han nu var sysselsatt, både skrämde och marterade honom.

Tyst! hvilket herrans spektakel! Han hörde raska steg, huru en manlig person kom springande häftigt uppför trappan.

Gubben Erik blef halft förskräckt.

Sonen Anders stod med förvånad och retad min framför honom.

— Men hvad i herrans namn tänker Ni på, far, som så skoningslöst förstör min Anna-Lisas dragkista? Vet ni, hvad svåra följder ett sådant nidingsdåd kan hafva med sig? Lemna mig genast yxan, far!

Den gamle förstockade syndaren häpnade öfver denna sonens djerfhet, tycktes bli slagen deraf och gaf honom halft vresigt den begärda yxan.

— Seså, min far, nu skall ni darra fram till domstolen för detta usla, exempellösa dåd mot en stackars fattig piga, hvilket endast kan försonas der-

igenom att ni beder henne om ursäkt samt dertill erlägger 50 kronor som skadeersättning. Som hennes fästman är jag hennes målsman och beskyddare.

— Jag går in på allt, biföll Erik flat och besegrad, jag skall betala det till henne i dag, men då ska ni också genast flytta ur mitt hus.

— Ja, gerna, min far, jag har redan skaffat Anna en passande bostad. Jag sjelf ger mig ut på jernvägsarbete.

Far och son gingo tysta ner för trappan och skiljdes åt, som om intet hade passerat.

Anders, djupt upprörd öfver den skedda morgonhändelsen, skyndade tillbaka till väfkammaren, der Anna ännu var, fast plågad af oroliga tankar.

Anders berättade helt kort hvad som tilldragit sig och blifvit beslutadt, bad henne återgå till köket igen och packa ner sina kläder samt hålla sig färdig vid 11-tiden, då flyttning derifrån skulle ske till det fromma och stillsamma bondfolket på Riseberga, ungefär 5 fjerdingsväg derifrån.

Efter några omfamningar och eldiga kyssar, lemnade de älskande sitt tillfälliga mötesställe.

Utan vidare bråk reste Anna-Lisa vid 11-tiden som öfverenskommet var, i en bekväm liggfjedersvagn, kuskad af sjelfve "magister Anders". På en annan simpel vagn hade deras effekter lagts och denna körde en dränggosse. Anna snyftade och gret, fastän Erik gifvit henne 60 kronor och varit temligen mild mot henne. Mor Kajsa likaledes 10 kronor samt på köpet sin moderliga välsignelse.

Det var just detta, en ädel själs goda bevis, jemte alla hennes kamraters hjertliga afskedstagande, ty Anna var både högt värderad och omtyckt af sina kamrater — det var just detta allt, som upprörde den arma flickan. Dock, tårarna hämmades snart, när Anders, munter och glad, skämtade och språkade med henne.

Påföljande dag, sedan de unga älskande, tillbringande natten i hvar sitt rum, träffats om morgonen och rådgjort för framtiden samt intagit en landtlig frukost i sällskap med det hyggliga värd-

folket, gick Anders, iklädd en simpel arbetare-habit och med spade och yxa på axeln till den närmaste jernvägsstationen, der han kunde få träffa "ingenjören", som redan lofvat honom att få plats som arbetare. Denne träffades ock.

— Jag är ledsen att jag icke kan emottaga eder nu. Min förman ombads af eder far, att icke låta eder komma in här i laget som grusarbetare, ty ni är *omyndig* och skall blifva prest, därför måste jag lyda min förmans befallning.

— Detta ger mig anledning till, sade den unge arbetaren med bestämd ton, att klaga öfver ett dylikt despotiskt handlingssätt hos den högste befälhafvaren, öfverste Ericson. Af honom får jag rätt, det vet jag.

— Var lugn, min unge vän, se der kommer herr majorn, kanske saken kan rättas.

Det var en högväxt man med ett ädelt, något befallande ansigte.

Ingenjören och han vexlade några ord. Under tiden såg den senare uppmärksamt på den unge, hurtige arbetaren.

Derefter sade han vänligt, vändande sig till honom:

— Jag har hört att ni är en rask, ung man, jag ser det äfven. Jag tycker om er och förutspår eder god framtid på den bana, ni nu beträder. Eder faders önskan gäller icke härvidlag. Ifrån denna dag inskrifves ni som grusarbetare.

Vår Anders lyfte aktningsfullt på mössan, bugade sig och gick till gruslagets förman, af hvilken han strax sattes i arbete.

— Den pojken blir ej god att leka med, sade ingenjören, när Anders gått sin väg. Han vill att rätt skall vara rätt.

— Så bör det vara. Hade han fått tala med öfverste Ericson, skulle det blifvit en skandal.

ANDRA SMÄLLEN.

Den listige kolportören Mats och den modiga flickan.

Töreboda lilla tidning, skarp som ett tveeggadt svärd, då det behöfdes, rolig och pikant, oftast med bitande humor, hade 1862 i oktober flugit ut öfver Svea land, ja, hittat vägen ända upp till Piteå och Luleå för en högst märkvärdig och uppseendeväckande artikelserie. Så länge som Norry, den passionerade hönskungen, hade befälet öfver Töreboda jernvägs-station, fick den raske kolportören "Mats", af många resande kallad "Töreboda-tomten", ostörd och med framgång kursa bort den till resande, men så snart hr Adolf Stålbom efter Nemys död kommit på den bekväma stationsinspektors-stolen, ansåg han detta sätt att sprida den lille vaksamme härolden till en större allmänhet för högst *olagligt*.

Stålbom, en man af jern och stål, fast dessa symboliserade metaller voro *spritlagda*,* tålde den ej.

Han ville döda den lille färske tidningsungen.

Derföre, då "Töreboda-tomten" i maj 1863 vid dagsnälltågets korta uppehåll vid nämnda station, in-

* Herr Stålbom drack nemligen oerhördt med konjak.

samlade som bäst 10-öringar af de resande i utbyte mot tidningsexemplar, rusade Stålbom fram till honom, tog honom häftigt i armen, så att flere tidningar föllo ur hans portfölj, hvilka sedan, då det blåste starkt den dagen, hastigt bortfördes af den häftiga vinden, som slungade dem än hit, än dit, skuffade Mats ett stycke på perrongen, så att denne, om han ej varit så vig i vändningarna, lätt kunnat komma att förflyttas under en passagerarevagn, för att sedan kanske blifva förvandlad till biffstekar, dervid argt rytande:

— Huru många gånger skall jag säga till dig, din tjufpojke, att du icke får gå här på plattformen och sälja skandaltidningar till resande? Lyd mina befallningar, annars så . . .

— Ni, herre, borde ha bättre takt och förstånd, än att så der på ryskt manér behandla en fattig tidningsförsäljande gosse, tillrättavisade honom en äldre 2:dra-klass-passagerare-herre med ett distingueradt ansigte. Se nu, huru hans tidningar blåsa bort!

— Och jag skall redovisa dem för hr Sundler, bifogade Mats med halft bedröfvad min. Hvem skall nu ersätta mig denna förlust? Icke kan jag kräva vindens gud för hans förstörelselek med mina tidningar. Ack! hvilken olycka, hr inspektor, började han halfgråta och jemra sig.

— Se här, min lille gosse, har du en krona att trösta dig med, sade den äldre herrn, som gifvit hr Stålbom en behöflig uppsträckning för hans kitslighet mot Mats.

— Här är mera slantar, Mats, skyndade flere framspringande passagerare att tillägga, i det de gifvo honom sådana vältalighetens bevis.

Mats tackade jublande i sitt inre. Tåget rullade vidare.

Hr Stålbom bad pojken följa med in i bagagerummet.

— Hör du, pojke, förmanade han strängt, jag borde prygla dig för din oförskämndhet, men vill

dock för denna gång ha förbarmade med dig. Men kom ihåg, får jag se dig en gång till på plattformen komma och bjuda ut den der skandaltidningen, så kan du vara säker om, att jag randar ryggtafeln på dig. Detta kan du säga Sundler.

Mats, som var en slug pojke och dertill just icke rädd af sig, svarade ödmjukt:

— Jag vill gerna lyda "spektorn", men nu är det så, att tidningen ej kommer ut mer, utan lär detta vara *det sista numret*, och som jag har en 15 exemplar kvar, så ber jag "spektorn" vara snäll och låta mig få sälja dem.

Stålboms dunkla, elaka ögon finga en viss glans.

— Skall tidningen sluta, säger du. Om så är, så sälj då de sista, ja, sälj i glädje häröfver.

— Tack, nådige "spektor"; jag skall nu sälja med fart.

Derefter bockade sig Mats och gick sin väg.

Utkommen, mumlade han för sig sjelf:

— Nu lurade jag honom, men jag skall ännu mera lura honom för det han hatar tidningen och vill köra bort mig från plattformen.

Mats hade sålt tidningen hela måndagen och hela tisdagen, men ändå hade han 10 à 15 ex. kvar.

(Hvarje fredag kommo nämligen 600 ex. till Töreboda från Sköfde, der tidningen trycktes; distributionen af densamma skedde såväl i Sköfde som i Töreboda.)

Det led emot den bestämda tiden, då han, enligt Stålboms muntliga ukas, ej vidare fick bjuda ut den friske "Töreboda-Glunten".

Mats utfunderade då ett knep, för att slå denne styfve herre med blindhet.

Och han lyckades uppnå sitt mål för en tid.

Matts hade äfven i uppdrag att samtidigt med "Töreboda-Glunten" utbjuda åt de resande "Små händelser ur mitt framfarna lif", tecknade af A. W. S—r (Anders Wilhelm Sundler), tryckt på stor oktav i Skara 1848, innehållande 189 sidor.

Denna säregna bok, skrifven i den rent puerila stilen, rapsodisk och berättande, rönt god framgång.

Dagen derefter anlände med 10-blandade tåget bland andra passagerare en 12-års storväxt och vacker flicka vid namn Sofie Adina Blomros, vanligen kallad "Jernvägs-Adina". emedan hon, som egentligen var bosatt i Skara-trakten, hade som affärsflicka — hon hade nemligen en större blecklåda, hvari förvarades åtskilligt småplock — rest ett år på jernväg från station till station för att under längre eller kortare uppehåll å någon af dessa kunna afyttra sina små effekter.

Som en hygglig och stadig flicka samt med ett godt sätt att skicka sig, åtnjöt Jernvägs-Adina ett visst anseende. Man trodde och pratade också allmänt derom, att hennes far skulle vara en högre embetsman vid jernvägen, hvilken, fastän "dold för världens öga" hade en vakande blick öfver henne.

Matts och Adina voro goda vänner, då Adina under sitt vistande i Töreboda alltid bodde hos hans föräldrar, ett hederligt snickarefolk, hvilket egde ett mindre hus, liknande ett "ystkar".

— Min kära Adina, sade Matts till henne, medan hon på eftermiddagen ordnade sina små handelsartiklar i "ystkaret"; du skall vara snäll och hjälpa mig med att sälja Töreboda tidning, ty den der jernhårde mannen, herr Stålbom, vill köra bort mig från plattformen och på köpet bjuda mig på rammelbuljong, om jag understår mig att sälja någon tidning.

Matts ögon uttryckte dervid vrede.

— Var lugn du, min snälle Mats, jag skall nog tämja den björnen. Jag föraktar den karlen, ty han vill kurtisera mig; detta tål jag icke på några vilkor.

Jernvägs-Adinas ögon, så vackra annars, flammade likt klara aftonstjerner, förrådande ett brinnande hat mot Stålbom.

— Bra, snälla Adina; en sådan usling, som lägger ut sina falska krokar för dig, Det är bäst han passar sig, kolportören Mats är ej att leka med.

Han knöt dervid sin hand och såg mäkta vred ut. Adina började skratta af hjertans grund.

— Jag tror, Gud hjelpe mig, sade hon derefter

seende forskande på Matts, att du är svartsjuk. Min lille riddare af tidningsportföljen. Håll i dig, min Mats, det tycker jag icke illa om!

Mats rodnade starkt, yttrade dock med skenbart lugn:

— Tycker du jag skulle vara svartsjuk? Nej, det begriper jag icke, men ser du, min snälla Adina, jag tål ej att han slösar kurtis på dig. Det är en falsk och lömsk räf, som bara vill lura alla vackra dufvor.

— Mig skall han icke fånga, det lofvar jag. Försöker han härmed, skall jag rifva ut ögonen på honom. Jernvägs-Adina har näbb och klor som en örnunge.

— Men det är en sträng herre, menade Mats halft skämtsamt, han anlitar för mycket konjaksflaskan för att kunna vara — rädd.

— Derför är hans ansigte också blomstrande som en lingonbuske, bifogade Jernvägs-Adina skratande. Jag har hört många fruntimmer i sin dumhet säga, att Adolf Stålbom är en förtjusande vacer karl.

— Skulle de vara stationskarlar och lyda under honom, sade en basstämma, den gamle allvarlige stationskarls-förmannen Sven Hasselgren, som under tiden inkommit och tagit plats på en soffa i rummet; skulle dessa fruntimmer vara hans underdåniga slafvar, som vi, stationsbetjeningen, tycks vara, då skulle de föga smickra och rosa honom. Jag vet dock, att hålla den göken på afstånd, så att han liksom fruktat mig.

— Farbror Hasselgren ser också barsk ut, som en äkta ryss, skämtade Jernvägs-Adina.

— Ja, det kan du ha rätt i, och det ej utan orsak, medgaf den gamle förmannen, rätande på sig, dervid harmen i hans blick gjorde honom ännu barskare att åskåda.

— Tänk eder mina vänner bara, att den största orättvisa blifvit begången mot mig. Jag har varit med ifrån första stund jernvägar började att byggas; jag gaf mig in der i hopp att åtminstone blifva

stationsinspektör, ty jag är en gammal studiosus, en skicklig matematiker, har goda byggmästaregrunder, kan föra räkenskaper som den skickligaste kon-
torist och blifvit både berömd och lofvad af öfverste Ericsson, att blifva befördrad, men som jag icke kan krusa, bocka och krypa för mina i många fall dumma förmän, får jag stå här och stamma, men så mycket kan jag säga, att jag *styrer* hela station, öfverherrarne måste dansa efter min pipa, hvarför det tror ni? Jo just därför, att jag begriper lika mycket som alla de der herrarna tillsammantagna.

Det låg någonting ädelt och högsint i hans ansigte, då han talade, det låg *sanning* i hvarje ord; han föreföll så stor i detta ögonblick.

Man måste medgifva, att Sven Hesselgren talade *sanning* att han hade berättigade skäl till klander, till harm, till hat mot sina förmän, hvilka väl erkände hans *stora duglighet* och *skicklighet*, men bara för att qväsa hans rättframma, osminkade sätt, hans obenägenhet att krypa och vara ögontjenare, skulle han *aldrig vinna befördran*. *Odugligheten* och *kryperiet* måste framhållas och belönas, dugligheten åter tillbakasettas och ringaktas.

— Efter farbror Hesselgren har så mycket att säga vid stationen, interfolierade Matts kolportör, så kan I vara så snäll och be spektorn, att jag får sälja tidningar på plattformen. Vill I göra det?

Denna fråga kom så *oförberedd*, så *öfverraskande*, att vår annars så orädda och barske Sven Hesselgren blef liksom litet — flat. Han funderade några minuter, talade derefter och sade:

— Se det, min käre Matts, är en sak för sig; den går icke in i expeditionen och trafiken, hvadan jag icke lägger mig i den saken, hvilken Anders Sundler bättre kan reda än jag. Han behöfver endast vända sig till trafikchefen, en präktig herre, och jag är öfvertygad om, att hr Stålbom, så morsk han än är, måste stoppa pipan i säcken och tiga.

— Man behöfver icke krusa så mycket heller tyckte Jernvägs-Adina, jag kommer att bli här kanske en 14 dagar, för att få mina saker uträttade och

sy litet åt mig, då skall jag sälja tidningar midt för hans näsa, och skulle han våga att säga något, så får han lilla Jernvägs-Adina att göra med.

Flickans ögon flammade till som blixtrar efter en åksmäll.

— Men hur var det der, sporde Sven Hesselgren, i det han såg forskande på Adina, ville icke Stålbom för en tid sedan kurtisera dig? Jag har hört glunkas något derom.

— Det eger allt sin riktighet, bekände flickan med blossande kinder, den uslingen narrade mig till sig in i sängkammaren, ty hans hyggliga fru hade rest till Göteborg, och när jag, som intet ondt anade, kommit dit in, ville han som lockbete ge mig först en 5-krone-sedel, hvilken gäfvu jag med förakt af-slog, hvarefter han sedan försökte att omfamna och kyssa mig, men då brast mig mitt tålamod. Vet hut, herre, sade jag med vredgad ton, fast jag är ett barn, låter jag mig ej dåras af eder, dervid jag gaf honom en duktig örfil. Jag skyndade ut, han sprang efter och bad mig med bevekande ton att ej för någon omtala "hans slarf" med mig, för då kunde han få mycket obehag af det. Jag har tegat med hans usla uppförande mot mig tills nu. I kunnen hålla det hemligt tills vidare. Ville han nu neka mig att sälja tidningar, då skall jag skrika ut för hela världen, hvilken stor usling han är.

— Se der ha vi upplösningen på den för oss så dunkla gåtan, sade Sven Hesselgren allvarligt. Detta hans dåliga handlingssätt stämplar tillräckligt hans moraliska ruttenhet. Männe icke redaktören af Töreboda frisinnande tidning bör få veta detta tadelvärda angrepp mot dygden?

— Nej, för katten, min bästa farbror, då skulle skandalen blifva ännu större och jag kanske få stort obehag deraf, resonerade Adina med barnslig klokhet.

— Du kan aldrig få ondt af det, tro mig, Adina, tvärtom kommer du att draga stor nytta deraf. Redaktören har hört det berättas, han vill klämma till den högmodige, despotiske inspektören.

— Nej, det får icke ske ännu, jag skall själf gå till redaktören och tala med honom.

Detta flickans fasta beslut gjorde ett djupt pinsamt intryck på de närvarande, hvilka af hjertat önskade att yxan skulle gå, men att den orädda redaktören och Jernvägs-Adina skulle hålla i skaftet.

Man vill gerna läsa i tryck sina medborgares, synnerligen öfverklassisternas begångna felsteg, vare sig falsarier eller tadelvärda brott på det moraliska gebietet. Ja, det smakar *läckerbitar* för många, men dels hesiterar angifvaren, om han ej har *säkra fakta*, att rapportera dem för någon oförskräckt redaktör, som icke fruktar att blotta skurkstrecken, dels vågar ej tidningsmannen af fruktan för vår drakoniska tryckfrihetslag, publicera dessa, då muntlig berättelse och hörsagor ligga till grund för just dessa ofvan antydda "privata brott", dessa lidelsernas utbrott, så skamliga och nesliga för den allmänna rättskänslan.

Det är de stora, fullväxta barnen i lifvets allvarliga skola, som för sina konster och knep skola *varnas, förmanas och straffas*; de ha väl nu, sedan de blifvit statens tjenare och själfva fått barn, vuxit ifrån riset, det är sant; men många af dessa sjelfsväldiga barn stå under den moraliska och borgerliga lagens *tukt*, och därför så *måste* de äfven om "de hafva kungen till morbror", dansa fram inför opinionens stränga domstol, för att af der, efter hvad de handlat hafva, dömas. Och den *domen* blifver *hård*, och oftast förbättras de efter denna risbastu.

Man beslöt att invänta några dagar, för att se, huru herr Stålbom skulle bete sig, när hans stora ögon upptäckte Jernvägs-Adina — som kolportris af Töreboda-glunten.

Blef han morsk och körde bort Andina, som han behagade göra med Matts, då skulle kriget begynna, då skulle alla krafter sättas i rörelse för att om möjligt få den herrn grundstukad.

Dagen derpå hade man det i sanning uppmuntrande skådespelet att se denna vackra, ståtliga flicka,

med den sluge Matts hack i häl efter henne, bjuda ut Töreboda tidning åt de resande.

Äfven Matts följde exemplet, han blef djerfvarer nu. Han hade ju *ett stöd* i henne.

Herr Adolf Stålbom, en feg stackare, som alla samvetslösa uslingar äro, såg väl litet flat ut öfver detta Adinas uppträdande på plattformen utan att be om lof dertill, och blicken i hans uggleögon bådade föga godt.

Han skulle bevars skämta med henne, derför sade han med konstlad glädje till henne sedan det frustande tåget ilat vidare framåt:

— Det är sannerligen en angenäm surpris att se dig, Jernvägs-Adina, vara så mån om dig i af-färsväg.

Flickan såg honom skarpt i ögonen, under det hon med tonfall i rösten genmälde:

— Ni kanske fröjdar er så lagom, om ni, en dygdens predikant, visste, att jag för en lumpen femma sålde min dygd, en *ärbar* flickas *dyrbaraste* egendom.

Herr Stålbom, igenkännande sig sjelf i Adinas träffande målning, gjorde en ful bondgrimas, blef naturligtvis flat och yttrade blott med sänkt röst:

— Du behöfver icke ge mig några moralkakor, Adina. Jag kan köra dig ifrån plattformen, om jag så behagar.

— Försök, herre, hotade Adina med gnistrande ögon, om det roar eder, men då får jag också öppet förklara för er, att hela världen skall få veta, hvilken nedrig usling ni är. Trafikchefen står på *min sida*, lita på det, herre!

Hon tystnade, liksom hon hade blifvit träffad af ett äkslag. Han hemtade sig dock snart och hviskade:

— Missförstå mig ej, jag *skämtade endast*.

Adina vårdade sig ej att svara något. Hon vände honom genast ryggen och skyndade raskt till sitt tillfälliga hem.

Det var ingen vanlig flicka, som redan hade

fått foten inne i livvets skola, hon hade sett, hört och lärt mycket.

Bestämd i allt, rubbade hon icke en föresats, den hon efter *mogen öfverläggning* hade fattat. Hon hade en *jernvilja*, som omöjligen kunde böjas.

Den ädla, lidande fru Stålbom högaktade, ja, älskade hon som en mor. För hennes skull *måste* hon skona mannen, såvida han ej förlöpte sig.

— Den flickan, den flickan, mumlade Stålbom, då han skiljdes från henne, är en *stötsten*, en farlig leksak för mig. Det tycks, som om hon hade mitt öde i sina händer. Jag måste tåga tills vidare.

Den, som icke har rent vatten att skölja i, han måste i alla fall vara ödmjuka tjenare.

Ett besök på Töreboda tidnings byrå.

Då den gamle Anders Sundler som ifrån Stockholm, der han insupit frisinnade åsichter och temligen lärt sig att blicka in i livvets förhållanden, flyttat till Töreboda jernvägsstation — då naturligtvis betraktad som en koloni, ett nybygge — bodde han jemte sin familj på ett litet treffligt ställe, kalladt "Kaninelund", ett godt stycke ifrån stationen.

Ett större, yttre rum, äfven tjenande till skolasal, ty han hade äfven samtidigt en privatskola, var enkelt, men smakfullt möbleradt. Vid ena fönstret stod det bekanta skrifbordet, om hvilket numera aflidne, den så snillrike författaren, kyrkoherden Klas Johan Ljungström, vid ett besök hos Anders Sundler yttrade:

"På detta bord fabriceras artiklar, hvilka sedan flyga ut som korpar, hungriga och glupska utan all ända."

Väl ironi och bitterhet, dock får man anse det som ett gladt skämt af den alltid skojfriske vännen Klas Johan L-m.

Tidningsbyrån var öppen till 10 f. m. och på e. m. från 4 till 6.

Klockan var 8 på morgonen. Högsommaren med juni månads början hade ingått. Hela naturen, vaknad från sin långa vintersömn, stod smyckad i all sin outsägliga prakt. Den allgode skaparens vishet och makt uppenbarade sig öfver allt. Hvem måste icke beundra detta *kosmos*, d. ä. smycke, som de gamle grekerna kallade världen.

Sjelfve den kallblodige ateisten måste erfara *underliga*, *varmare* känslor, måste känna sig lyftad från jordens grus, när han tidigt en sommarmorgon, då solen i öster börjar strö sitt herrliga guld öfver land, öfver haf, träder ut i detta *kosmos* och uppmärksamt betraktar Guds rika gåfvor, som han så frikostigt strött omkring sig.

Ja visst, det kan väl ej gerna bestridas.

Anders Sundler, som alltid varit en beundrare af naturen, hade nyss hemkommit från en promenad i det gröna.

Flere personer väntade på honom.

Ibland dem befann sig äfven Jernvägs-Adina. Flickan såg högst allvarlig ut. Spår efter tårar förmärktes i hennes vackra ögon. Sedan de väntande personerna blifvit expedierade, sade hon, allvarligt blickande på Anders Sundler:

— Herr redaktör! kan jag ha förtroende för eder och berätta för eder min korta lefnadssaga?

— Du kan tryggt lita på mig, Adina. Vill du, att jag deraf skall göra eller författa en *rörande berättelse*?

— Nej, det önskar jag ej. Jag vill endast att Ni, sedan jag berättat min saga, skulle vara snäll och ge mig *goda råd*. Jag står nästan *ensam* här i världen och är ett *värnlöst* stackars barn.

Dervid brast hon i gråt.

Af aktning för barnets heliga känslor, fick hon ostörd gråta ut.

Sedan detta känsloutbrott var stilladt, började hon sin enkla berättelse:

”Jag är ett stackars barnhusbarn. Hvem min

mor var, kan jag ej bestämdt säga, men några bref, som jag fått under de *trenne* sista åren, antyda klart, att hon tillhört en adelig slägt.

Ingen poststämpel fins på kuverterna. Således okunnig om, ifrån hvilken ort de kommit. Pengar ha alltid legat i dem, och hon slutar sina bref med dessa för mitt hjerta så utsägligt hulda ord:

'Din ömma moder *Anna Maria*.'

I hvarje bref förmanar hon mig att vandra dygdens stig, alltid ha gud för ögonen och vörda ålderdomen. Jag har hållit detta.

Min fader är en hög jernvägs-embetsman. major X. Han skrifver till mig och sänder mig pengar, men jag får icke besöka honom, förr än jag är fyllda 18 år. Detta smärtar mig mycket.

Mina fosterföräldrar, ett hederligt bondfolk i Skara-trakten, behandla mig både ömt och, besynnerligt nog, *på ett högst aktningsvärdt sätt*.

Min vilja är deras lag; jag får göra allt hvad jag önskar och behagar, men jag kan *omöjligen* trifvas hos dem i det enkla, fridfulla hemmet. Jag vill *nödvändigt* till min mor eller till min far. Jag vill ha en *fin uppfostran*, jag vill lära mig *mycket*, hvarom jag endast har en dunkel aning.

Här tystnade flickan, tårarne började åter strömma utför hennes nu så bleka kinder.

— Om du vill, Adina, skall jag skrifva ett gripande bref till din far och allvarligt uppmana honom att taga dig hem till sig, så att du kan få en god uppfostran. Detta vagabordlif, du nu för, måste i längden blifva *skadligt* för dig. Jag vill vara en huld extra fader för dig, min lilla stackars Adina, säg nu blott, hur du önskar.

Flickans kinder glödde ånyo, glädjen strålade i hennes ögon, och hon syntes så skön, så hög i detta ögonblick.

— Tack, snälle farbror, så får väl lilla Adina hädaneftre kalla sin faderlige vän? Tack, snälle, gode farbror för det löfte, ni gaf mig. Jag går med glädje in härpå. Var viss, jag skall *inte* vara *otack-*

sam. Man vet ej, hur ödet i en framtid kan gestalta sig.

Hon sade detta med sin själs fullaste öfvertygelse.

— Det goda man gör, mitt barn, här i världen, det belönas förr eller senare, genmålde redaktören. — Det var sant, hur länge kommer du att stanna här?

— Omkring en fjorton dagar, af det enkla skälet, att jag trifs bättre här än hos det beskedliga bondfolket. Utom det läser jag franska som jag *sjelf* tänker lära mig.

— Det blir *ofullständigt*, Adina; kom till mig vid femtiden på eftermiddagen, skall jag läsa en timme med dig. — I morgon skrifver jag till din far. Farväl så länge.

Adina aflägsnade sig gladt. En annan person, en kostelig figur, som tycktes vara en gröfarbetare, trädde nu fram till redaktören, talade och sade:

— Det är ju han, som skäller ner folk i Töreboda-bla't; va vell han ha om han skäller ner den däringen rackarebusen te bokhållare på station, som örfila opp mä i bagagerummet, för dä ja sa uschlingen sanningen?

— Hundar bruka skälla, icke människor, förstår ni det, min vän. Antagligen har Ni gjort er skyldig till stryk, eftersom bokhållaren trakterade er med rammelbuljong.

— Seså för attan tusan granater, röt mannen och slog ihop sina knytnäfvar så det small i hans benknotor, den ena harrekar'n håller med den 'ara', men ja håller i mäk, som en klockskojarejude, dä vänne vädda; här har han tre riksdaler, bara han skäller ner den fähunden.

Härvid gräfdde han hiskeliga i sin stora rockficka och framtog slutligen 25 öre jemte några gamla tobaksblad.

— Göm edra pengar; jag svärtar ej ned människor på en så lös angivelse som denna. Törebodaidning har andra, viktigare saker att meddela all-

mänheten, än en bokhållares stora förmåga att pryglä upp en stursk och halfrusig karl.

Mannen vardt förgrymmad, visade sin skicklighet som akrobat, i det han hoppade jernfota ett godt stycke från golfvet; men det bar så illa till, att han dervid föll pladask i golfvet, så han fick sig en väldig stöt. (Ett extra friskspektakel på en tidningsbyrå.)

Dörren öppnades i detsamma. "Kungen" i Töreboda, Isak Gustaf Personne, en groflemmad, starkt bygd man, som både hade och gaf respekt, der han trädde fram, trädde högtidligt in genom densamma.

— Hvad är detta för spektakel, broder Anders? Hvad, ligger du der, ditt svin? sade han, gifvande honom en liten släng af käppen. Nu har du supit upp de tre riksdalrarne, du för en timme sedan fick af mig. Du lofvade mig, ditt kreatur, att du skulle bära hem dem till din stackars hustru och barn, så att de kunde få litet att äta. Upp, ditt svin, säger jag! Dermed applicerade han eftertryckligt sin käpp på akterdelen.

Detta hade åsyftad verkan.

Hastigt reste sig karlen upp, och då han fick se "kungen" i Töreboda, bugade han sig djupt och sade något fubblande på målet:

— Förlåt mig, herr patron, att jag söp opp pengarne, jag fick, i stället för att bära hem dem te' mor. Jag skall aldrig göra så mer.

— Lofvar du det och dertill håller, hvad du lofvat, så skall du få två riksdaler till skänks af mig.

Isak Gustaf Personne var en hjertegod och snäll man, fast han såg litet bister ut.

Mannen bekom 2 riksdaler. Anders Sundler gaf honom dazut en silfverslant, och, så otroligt det än låter, blef han från den stunden en *ordentlig* och sparsam man. Han lefver än i dag och är en välbergad person.

Knappt hade Personne gått, förrän en tredje person, en fin dam med fina later inträdde och, läspande, bad om ett mellan-fyra-ögon-samtal med redaktören.

— Ack, min bästa herre, började damen half-

högt, kan ni tänka er, huru skymfligt jag blifvit behandlad af en jernvägs-inspektor, som flera år varit min hemlige fästman? Hon låtsade gråta, men ingen tår kunde upptäckas.

— Hvad har jag med den saken att göra? Hvarför vänder ni er till mig i denna ömtåliga sak?

Damen rodnade något, hemtade sig dock snart och yttrade med darrande stämma:

— Jag ville, herre, att ni skrupensade upp honom i tidningen för hans stora ringaktning mot mig.

— Men säg mig då kort, min nådiga, hvarih bestod denna stora ringaktning mot er?

— Jo, han öfvergaf förstås mig hans trogna, hulda Julia, och gifte sig med en annan qvinna. Himmelske gud, hvilka barbarer dessa karlar äro! De lisma och prata, tills de...

— Ni menar väl, min nådiga, tills de nått sitt syftemål. Hvad i alla Jupiters namn kan det intressera allmänheten att en stations-inspektor först friar till ett fruntimmer, sedan en tid derefter gifter sig med ett annat fruntimmer, som synes honom ännu ädlare och skönare, än den förra?

Damens ögon sprutade eld; hon beherskade sig dock och sade:

— Här är brevet från den äreförgätne och 5-kronor. Skrif en liten hvass artikel om honom i tidningen.

Omöjligt! Vänd er till en annan tidning. Ni får ursäkta jag har brådt, farväl.

Det stack damen. Med en kort nigning sväf-vade hon fort ut genom dörren.

Så tillgick det för nära 30 år sedan på en liten tidningsbyrå vid en "nyfödd" station.

Töreboda tidning var *sjelfständig* och *frisinnad*. Käringsqvaller intogs *aldrig* i den. Hon har också den äran, att vara den *första tidning* i Sverige, som utgafs på landet.

TREDJE SMÄLLEN.

*Karl XII:e-festen. Ett sofvande tåg och en fångad
stationsskrifvare.*

Böj, Svea, knä vid griften!
Din störste son göms der.
Läs nötta minnesskriften!
Din hjeltedikt hon är.
Med blottadt hufvud stiger
Historien dit och lär,
Och svenska äran viger
Sin segerfana der.

Esaias Tegnér,

Historieskrifvarne må rista sina runor huru som helst, kritiken må uppträda i hvilken *skarp* form som helst, tadlet utsprutar sitt giftigaste gift, om den tolfte Karl, betraktad såsom konung och statsman, så, oaktadt alla dessa historiska hårklyfverier, dessa lärda angrepp, står likväl det påståendet fast, att det svenska folket sett och ser i den tolfte Karl en *hjelte*, det personifierade *modet*, en *sann typ* af äkta nordisk karaktär och natur. Rörande hans egenskaper som konung och statsman, hör icke hit, sa' Platin om rättvisan, hufvudsaken är endast den:

"Böj, Svea, knä vid griften,
Din störste son göms der."

Stationssamhället Töreboda, grundlagdt 1857, var temligen bebygdt 1869.

En frisk frihetsvind susade då der, hvilket kom sig deraf att Töreboda-glunten, då redan lönnmördad af nedriga intriger och kabaler ständigt predikat *frihetens åsigter* och just dessa voro förhoppningsfulla barn den i förtid döda lemnat efter sig.

Goodtemplarismen och sekterismen, dessa nutidens verksamt påträngande makter, hade ej då berört och omgestaltat det år ifrån år hastigt tillväxande stationssamhället. Nej, alla voro muntra, lefnadsfriska och fördomsfria, ty då lefde sådana morgonfriska gökar som "Pelle vapendragare", "Kalle Guck", föraren Ernst Kjellberg, Anders Långberg och många dylika af samma *frisinnade element*. hvarförutom den *snillrike* med det skarpa hufvudet begåfvade länsman Simon Ljungmarker äfven lefde och regerade ibland oss, och om hvilken en framstående civil-embetsman yttrade:

"Simon Ljungmarker har så utmärkta egenskaper, en så ovanlig expeditjonsförmåga, att han ensam skulle kunna sköta hela länsstyrelsen i Mariestad."

Väl pokulerades skarpt då, det är sant, visst utfördes många glada puts då, väl "lefdes svearne" då, men på ett mera *hyggligt, oförargligt* sätt: men, herre gud! man *skadade ingen dermed*.

Man *roade sig endast* och njöt af lifvet.

Man kan med skäl kalla denna period ur Töreboda nyare historia för "*Frihetstiden*".

Vi skrifva Oktober månad 1869.

En dag i nämnda månad och år hade några vänner sammanträffat hos postmästaren Mauritz Hoffman, en stor musikus och varm beundrare af den tolfte Karl.

— Hvad säger ni, go' vänner, sade han, sedan han slutat att traktera sina gäster med sin härliga, gripande musik, om vi den 30 November skulle på Ekenbergska salen *fira minnet* af allas vår älskling, Karl den tolfte's dödsdag?

— Det var en lyckad proposition, berömde då-

varande kungen i Töreboda, f. d. inspektoren Isak Gustaf Personne, en man, som aldrig försummade att vara med i ett gladt lag. Jag vill gerna vara med och, som jag hoppas, alla andra här boende herrekarlar.

— I Moholm och Elgarås finnas säkert många, hvilka skulle önska att få sig en glad afton. trodde den älskelige ban-ingenjören Lars Johan. Jag vill åtaga mig att blifva arrangör för Karl den tolfte-festen i all dess helhet.

— Men hvem vill åtaga sig att hålla festtalet? frågade Anders Långberg skämtande.

— Anders Sundler, som så gerna vill prata och hålla tal, både likt och olik, måtte väl duga till det, skämtade Simon Ljungmarker. Flintgubben kan nog finta på, då det gäller att få en smula beröm.

— Jag är hvarken en Demostenes, en Karl Johan Malmsten, en Crusenstolpe eller en Victor Hugo, blott en vanlig talare, erkände den föreslagne festtalaren, men jag lofvar att göra det så godt jag kan.

— Nå, det var förträffligt, yttrade Mauritz Hoffman låt nu se käre Anders, att du håller ord och ej låter tournera dig af "folkets representanter", som du behagar kalla jernvägsbetjening, handtverkare och andra subordinerade varelser, att blifva deras festtalare, för den händelse de skulle falla på samma lyckliga idé att vilja fira den tolfte Karls dödsdag, tillade han, halft skämtande, halft förmanande.

— Ord är ord, man är man, förklarade Anders med tonfall i rösten, hvad man har lofvat, det måste man hålla. Dessa speord om "folkets representanter" tillbakavisar jag *utan afscende* endast bifogande: att hvarje människa eger *sitt värde*, så snart *heder*, *arbetsamhet* och ett *oklanderligt uppförande* utgöra hennes medborgerliga dygder.

— Nu, mina herrar, dricka vi ett glas på saken, föreslog värden. Antagligen få vi oss en trefflig afton. Skål, mina vänner och bröder!

De drucko, skämtade och pratade länge der-
efter.

Hur det är, måste man dock medgifva, att ett gladt sällskapslif ändå kommer en att glömma hvardaglighetens små bekymmer, på samma gång det utgör en smula lifvets poesi.

Snart spred sig ryktet inom det lilla sqvallerboda, att herrekarlarna beslutit, att högtidlighålla 30 November den tolfte Karls dödsdag.

Naturligtvis föddes den tanken hos de "subordinerade", hos "folkets representanter", att äfven göra detsamma.

Föraren Ernst Kjellberg, som, i anseende till sin värdade uppfostran och som var hemma i "*humaniöra*", ansåg sig vara den mest berättigade, mest kompetente att rangera en Karl den tolfte-fest, kanhända långt trefligare och smakfullare än den, som "herrekarlarna" skulle ha.

Ernst hade hufvud, talade värre än en *läsare*-*prest*.

Det fans då en slags bättre ölkrog med tvenne rymliga rum, hvarest Kjellbergianerne, ett större kotteri af blandad societé, samlades hvarannan afton, dels för att pokulera, dels också för att politisera.

Detta ställe hade fått namnet "*Jernvägskronan*". "Jungfru Malvina", en munter språksam tös, men *oåtkomlig* för de många bierdrickande kurtisörer, hvilka dagligen omsvärmade henne, var den största dragningskraften för ditströmmande kunder.

Hon älskade blott sin raske, hurtige Adolf, liksom han lika uppriktigt älskade henne. Mången anade det, fast de *sorgfälligt* dolde sin kärlek

* * *

"Bröderna" voro samlade på "*Jernvägskronan*". Malvina trippade omkring och serverade öl åt de glada källarkunderna.

Bland dem såg man en högväxt, starkt bygd ung man, omkring 25 år gammal, med ett ädelt, öppet ansigte, små näpna mustacher, som i hemlighet betraktade Malvinas alla rörelser.

Hans vackra, sjäfulla ögon kunde omöjligen

förblifva — *blindfönster*, der han satt vid ett bord och pratade med några vänner.

Det var den allmänt omtyckte föraren Adolf Herzenberg.

— Har ni hört, mina vänner, sade Ernst Kjellberg med hög stämma — han hade en manlig, stark basröst — att herrarne här i byn blifvit så historiskt stämda, att de den 30 November satt sig i sinnet att illustrera Karl den tolfte's dödsdag. Tänk, hvilken storartad högtid!

Han skrattade dervid högt, liksom han trodde sig hafva sagt en qvickhet.

Alla, utom Adolf Herzenberg, gjorde så med.

— Du talar ur högstämd något skämtsamt ton, genmålde Adolf Herzenberg allvarligt. Herrarne må icke klandras för sin 'historiska stämning', snarare berömmas. Men männe icke vi, som höra till de mera framstående arbetsbina i lifvets stora bikupa, äfven böra egna en minnesgård åt honom, som af skalden anses för 'en af Sveas störste söner'.

— Detta har jag just tänkt på, yttrade Ernst Kjellberg lifigt, och hade ämnat föreslå det i afton, fast du förekom mig.

— Kör för en glad afton, talade Kalle "Guck", läcker mat, goda dricksvaror, festtalet må se'n hvem som helst hålla.

Dermed strök han sig med handen öfver sin lilla trinda mage och ett gudomligt leende utbredde sig i hans välfödda mänskensansigte.

— Alltid vill herr 'Kalle Guck' tala om 'läcker mat', inföll Malvina skälmskt. Nog ser man att herr Guck sörjer för sin mages välbefinnande.

Allmänt skratt bland de församlade.

— Ja, jungfru Malvina har fullkomligt rätt derutinnan, menade 'Pelle Vapendragare', en stor, grof karl, plump och råbarkad fast han hörde till köpmännens antal. Får han hålla på några år till, kan han blifva en god biffstek åt hundturken.

— Jag tycker, att du, käre Pelle Vapendragare, betonade Adolf Herzenberg allvarligt, ej saknar anlag, hvad beträffar din korpulens, att dela

samma ljufliga lott, som den du tycktes med nöje förutspå vännen Kalle Guck.

— Seså, håll inne med edra qvickheter, vänner och bröder. uppmanade Ernst Nikolaus Kjällberg. Nu skola vi bestämma, hvem som skall bli festtalare och arrangör.

— Det låter höra sig. jublade Kalle Guck; jag föreslår Ernst Kjällberg till festtalare och Lars Gustaf Blomberg till arrangör af de lekamliga behofven.

— Detta antages med glädje. Väl föreslaget, ropade nästan alla i korus.

Ännu tömdes några glas. Ännu språkades en stund om ditt och datt.

Alla troppade af, men Adolf H. stannade kvar. Dörrarne stängdes. Qvällen var långt framskriden. De tvenne älskande befunno sig allena i det s. k. krogrummet, lyckliga att ostörda få tala med hvarandra

— Ack, min egen älskade Malvina, sade Adolf med en öm blick på henne, hållande hennes hand i sin, detta usla krögarlif passar dig icke. Här uttalas tankar, som måste såra din jungfruliga blygsamhet. Vi måste snart gifta oss.

— Tack, min älskade Adolf, berömde Malvina, vänligt klappande honom på kinden. Ack! jag längtar så mycket att komma ifrån detta usla hål, der *intet nyttigt* får läras.

— Detta öfverensstämmer ock med mina åsikter. Den 10 November måste du vara ledig härifrån.

— Hvart skall jag då flytta?

— Hem till mina goda föräldrar. De längta att få sluta sin sonhustru i sina armar. Den 10 februari nästa år fyller jag 26 år.

— Ska' vi så länge dröja med vårt äktenskap? frågade Malvina, halft blygsamt och rodnande.

— Vi behöfva tid att sätta vårt bo i ordning. Du behöfver mycket att lära af min förståndiga, älskade moder och syster Alma.

— Jag är 20 år och kan dock så litet, suckade Malvina vemodigt.

— Var lugn, min älskade; människoviljan är stark, den öfvervinner alla hinder, den kan göra en okunnig till kunnig på kort tid.

— O! min älskade Adolf, utbrast flickan hänryckt och liksom elektriserad. Jag skall ha en fast vilja, jag vill blifva en mönstergill, en utmärkt matmoder.

— Så skall det låta, min egen Malvina. Med guds makt skola vi bli lyckliga makar.

De omfamnade hjertligt hvarandra och sade sedan god natt.

Adolf återvände glad till sitt ensliga ungarkarlrum.

Festdagen och dess följder.

Den 30 November 1869, den så mycket efterlängtade dagen, var kommen.

Ett tjockt, hvitt snötäcke låg utbredd öfver jorden. Allt hade redan antagit ett friskt, nordiskt vinterutseende.

Man kuskade flitigt på släddon.

Vi räknade i dag 14 grader kallt.

På salen n:r 1 samlades vid 5-tiden på aftonen stället och traktens "honoratiores" eller, som Ernst Nikolaus Kjellberg kallade dem, de inbillade bättre.

Anders Sundler, lifvad af sitt ämne, höll ett lyckadt festtal, hvilket, märkvärdigt nog föll i alla de närvarandes smak.

Det var ju också ett rikt ämne att tala om.

Vid 12-tiden på natten skiljdes de talrika gästerna åt. De voro bra beskänkta, bra uppgaskade, men inga obehagliga uppträden egde dock rum.

Då man är "i gästabud", då man har tillfälle att frossa och proppa i sig god mat, dricka och suppa, så länge man tror sig tåla denna mixtum compositum, dertill får prata och skrodera efter behag; då

minsann är man styf och duktig, ja, man inbillar sig vara ett riktigt högdjur.

Ty vinet ger mod och hög inbillningskraft, men skulle man förlöpa sig i dryckjom, dricka så kopiöst, att man nära nog blir bondfull, då blir det fasligt svårt att skilja på den drucknes rang och samhällsställning, ty generalen, hofrättsrådet, majoren och borgmästaren — alla blifva då lika *stora svin*, som en vanlig bonde eller någon annan simpel person, som står utom rangrullan.

Den öfverlastade upphör att räknas till släktet "homo sapiens", "den vetande menniskan".

Hon blir ett veritabelt djur och begår i följd deraf djuriska handlingar.

Förr i verlden var det en heder, ja, en oefftergiffig pligt, att supa sig stormfull på gästabud.

Ty sjunger icke skalden:

"Och hvarje kämpe tog sig ett ärligt julerus."

Ja, hvarje man, som representerar styrkan och sjelfständigheten, måste, om han ville anses för en hurtig karl, taga sig på gästabud "ett ärligt julerus".

Och ändå var vårt slägte starkt och kraftfullt, *hederligt* och *ordhålligt*; men nu för tiden anses det för ett brott att vara full. Detta balancerande, osäkra tillstånd, naturligtvis endast en svag hyllning åt fader Bacchus, måste man dölja så mycket som möjligt, för att slippa böta för *fylleri*. Fy f—n, så otäckt, så obehagligt. Nej! man måste *skåpsupa*, *skåpsupa* af attan granater, men på samma gång så skickligt, så vetenskapligt fint, att icke den skickligaste poliskarl med det finaste väderkorn omöjligen kan upptäcka det.

Ja, lefve *skåpsuperiet*, det utöfvas ifrån samhällets högsta höjd ända ned till den simplaste goodtemplarist.

Fader Noak, den kloke gubben och glade laxen, införde ju vinplanteringen; han lärde menskligheten att supa. Han var fader Bacchi ställföre-

trädare. Derför var ju gubben Noak en "hedersman".

Min gamla, numera afidna skol- och akademikamrat, doktor Per Adolf Hagström af den stora vänkretsen allmänt kallad "Pelle Hag", en af de glädaste och ärlaste män som någonsin trampat Västergötlands "klassiska jord", sjunges bl. a. i våra bekanta, så sprittande qvicka "visor" i den morgonfriska, lustiga visan "Om hundra år":

"Om jag någon gång, som likväl sällan händer,
Tar ett glas för mycket, så att jag blir — full.
Om jag raglar fram på gator och på gränder,
Och det dervid händer, att jag faller kull.
Reser jag mig upp och tänker, när jag går:
Hvad gör det i alla fall 'om hundra år'?"

Så sjöng han, den ädle, sanne vännen, omtyckt och älskad af alla.

Han söp och drack så hela världen såg det och detta som en *hel karl*.

Men, kors för attan bataljoner, jag har, genom att slå mig ut på reflexionernas mångsidiga fält, kommit allt för långt från mitt föresatta ämne, hvarföre jag gunstbenäget beder mina mångtusende vördnadsvärda läsare och läsarinor om "ursäkt", så Nyberg, när han, full som en kaja, stod på hufvudet i ett dike.

Gamla gubbar prata så gerna, helst då de riktigt kommit i farten.

På festsalen nr 2, på den lifligt besökta "Jernvägs-Kronan", der ärliga och dygdesamma jungfru Malvina förde den lyckliga spiran och skötte kunderna lika skickligt som gubben Bismarck skött de

politiska tömmarna i Europas kabinetter, (nu, dess bättre, har denne störste blodigel fått afsked på grått papper) på *festsalen nr 2* drucko gästerna derstädes sju resor värre än på *festsalen nr 1*.

Ja, de drucko så blyxt besött, att flere af dem vid tolf-tider tumlade under bordet och lågo som strödda hösäcker, än här, än der i vrårna, låtanden öfverflödiga alkoholinnebördens tullfritt och ymnigt strömma ut genom munnen. Hm, hiskelig hackmat!

Bacchi trognaste vänner och starke hjeltar lågo slagna och tillintetgjorda.

Hälften af den drickande armékåren stod ännu temligen fast på sina ben fast det rådde en gräslig riksdagsoordning, jag höll på att säga i öfverhuset i öfre våningen.

Osammanhängande 'lubbelanska tal', som den beskedlige "Anders Skräddare" så träffande uttryckte sig, skral och fyllvisor, dispyter och kärvånliga omfamningar -- se der de närmaste följderna af ett grundligt festande, af ett rent nordiskt stormsupande.

Vår utmärkte Adolf Herzenberg hade dock tagit så litet af Bacchi ljufva safter, att det knappt kunde märkas att han druckit.

— Du min Adolf är dock den hyggligaste af dem alla, hviskade Malvina, ömt blickande på honom, i det hon utbar en mängd tomma glas.

Det smakar icke att dricka, älskade Malvina, skyndade han att svara. Mina vänner och bekanta ha druckit för mycket, det får man ursäktas för; men se på föraren Malkolm Ureus han, som skall köra tåget på morgonqvisten till Falköping, han kan knappt gå, den hederlige Malkolm Ureus.

— Inte duger han att föra något tåg i dag?

— Får han sofva nu. bara en fyra timmar, så sköter han nog lokomotivet. Han är skicklig förare.

— Men jag tror att han försummar sig i dag.

— Inga olyckliga profetior, min älskade Malvina.

Såväl det uppgående som det nedgående morgontåget från Töreboda voro klara till afgang.

Föraren och eldaren hade lyckligt och väl praktiserat sig upp på det lokomotiv, som var bestämdt att afgå till Falköping.

Kopparverkstaden i den öfre våningen var i full verksamhet hos dem båda.

Den *dyra pligten*, medvetandet att det gälde deras afskedande, om de på något sätt bröte mot de föreskrifna stadgarna, gjorde dem temligen raska och tyglade för ögonblicket de bullersamma kopparslagarne, som nu strejkade oerhördt.

De eljes så starke, outhärdlige föraren och eldaren hade i pur förtjusning, i rent historiskt intresse, druckit, hurrat och supit samt knappt sofvit en timme att hela kroppssystemet blifvit bragt i största oreda, domnande svaghet, ett tillstånd, som sannerligen var värre att bekämpa än att t. ex. *allmän rösträtt* skulle göra en fruktansvärd stormlöpfung mot vårt högt aktade och så patriotiskt sinnade öfverhus.

Detta gräsliga förvirringstillstånd måste blifva ohållbart i längden. Den grymt plundrade naturen ville uttaga sin rätt, ty naturen tål inga nattliga stormlöpngar.

Föraren herr Malkolm Urus kände sitt hufvud blifva allt tyngre och tyngre, den skälmen Jon Blund smög sig obemärkt fram, blåste sina små osynliga slummerkorn i hans stora mörkblåa ögon, och ett tu tre befann han sig i sömnens ljufva rike.

Samma märkvärdiga experiment inträffade äfven med eldaren Karl Frithiof.

De somnade ljuft på sina platser. Lokomotivet fick reda sig bäst det kunde.

Tåget gick detta oaktadt sin jemna gång alldeles som ett redlost skepp på ett stilla, lugnt haf.

Ett sofvande tåg! Hvilket underverk!

Den gamle stationsinspektoren i Wäring, Jonas Kling, som ej hade någon finfin stationsskrifvare att lita på, visade sig alltid på plattformen, för att med den värdighet, som var medtödd, på ett rent klin-

gande sätt emottaga och afblåsa till afgang hvarje ankommande tåg.

Äfven på denna märkliga morgon, den 1 Dec. anno 1869, stod gubben Jonas Kling på sin post, för att mottaga det från Töreboda utgångna morgongodståget. "Han såg på sitt ur, han bidde sin tid".

Redan hade 5 minuter förgått öfver den bestämda tiden. Ändå syntes ej något tåg.

— Men hur hänger detta ihop, min käre Svensson? sporde han oroligt sin förste stationskarl. Töreboda-tåget tycks ha försenat sig i dag.

Förste stationskarlen Anders Svensson, en bestämd, allvarlig man, gubben Klings högra hand och "hjelpreda", svarade kort, spejande mot norr: — Nog ser det konstigt ut, dock torde tåget vara här i draget.

— Men ser du, min käre Anders Svensson, resonnerade Jonas Kling med tvärsäker ton, man skall vara lika punktlig och ordentlig i det stora som i det lilla här i lifvet. Både du och jag äro ordentliga karlar, eller hur?

— Jojomen, det klepperar inte på ett hårstrå.

— Du skall snart bli befördrad till konduktör, det lofvar jag, fast jag ogera vill mista dig.

— Det ordet tackar jag för, herr inspektor! En stationskarl, som oupphörligt får slita och sällan kan få sig ett par dagars permission, kan nog behöfva större lön och mindre tjenstgöring.

Öfver hans allvarliga ansigte spred sig ett matt leende.

— Vet du, Anders Svensson, upplyste Jonas Kling med half, hvískande ton och ärligt blickande honom i ögonen, att ju högre man kommit upp i tjensten, dess större löneförmåner, dess mindre att göra.

Knappt hade den hederlige gubben Jonas Kling uttalat dessa sanningens ord, förrän ett långt tåg kom sakta framrullande. Egendomligt nog signalerade ej föraren med sin sin skarpa hvisselpipa tågets ankomst till stationen.

Det rullade förbi, bibehållande samma jemna spårlunk.

— Men, hvad i alla jernvägskungars namn — ett ofta upprepadt uttryck af gubben Kling, vill detta säga, utbrast han alldeles förvånad; ett tåg utan förare! Jag har aldrig förr sett ett dylikt exemplar. Kila efter det märkliga tåget, Anders Svensson, det fortaste du kan. Jag skall rapportera din raskhet, ditt nit.

Flink som en dresserad pudel satte Anders Svensson sina bastanta apostlahästar i fullaste fart, glad öfver löftet att blifva befordrad till konduktör och dazutill att rapporteras som *påpasslig* och nitisk i tjensten.

— Nej, nu i alla jernvägskungars namn, mumlade han för sig sjelf, går jag in och tar mig en gul konjakare att värma mig med. Det är kallt på morgonkulan. Snart kommer väl den hederlige Anders svärjande tillbaka, kanske det märkliga tåget *med*.

En kvart hade förgått. Ännu hördes ingenting af. Vår genomskeddige Jonas Kling, som förr varit färgare och hvars vanor som sådan ännu ej förklingat, tog sig i denna sin gräsliga själsspänning ännu en "stations-inspektors-tankställare", dervid monologierande:

— I alla jernvägskungars namn, det sannerligen står rätt till med denna sak. Det måste ha varit Töreboda-tåget hvarpå jag väntat så länge. Ingen förare, ingen signal, det går sannerligen öfver mitt, gudskelof, klara förstånd. Gubben Jonas Kling har, dess bättre, ingen trasa med i den byken. Skål, gamle Jöns. Du är en påpasslig inspektör. Och *två* tankställare halkade ned genom halsen i stället för en.

När detta viktiga morgonvärf var fullgjordt, hördes en hvisselpipa ljuda. Tåget kom tillbaka.

Liksom träffad af en elektrisk störtade gamle Jonas Kling till och störtade pilsnabbt ut på plattformen.

Tåget stannade.

Dess förare, Malkom Urus, som blifvit väckt ur sin ljufva sömn af förste stationskarlen Anders Svensson, hvilken, drypande af svett, till följd af hans ansträngande snabbblöpfung, väckte, då han fick syn på Uri alltför ljufviga extra morgonslummer;

— Vakna, sjuosofvare! Hvad "i alla jernvägskungars namn", Anders Svensson, sade nemligen, i allt imitera sin lille förman, gubben Jonas Kling, hvad "i alla jernvägskungars namn" tänker Ni på, som för ett sofvande tåg? Nu, olycklige, får ni sofva er fullsofd å fängelset.

Urus den raske duglige lokomotivföraren, vaknade förskräckt upp ur sin ljufva sömn.

Förskräckelsen gjorde honom spik nykter.

Minnets klarnade för honom. Allt, allterinrade han sig nu. Men han bemannade sig som det höfves en *modig* förare.

— Hvar befinna vi oss? frågade han lugnt Svensson.

— Ett litet stycke på andra sidan Wäring.

— Nå ja! stig upp Svensson. Tåget backar, jag skall nog föra det tillbaka.

Gubben Jonas Kling erhöi af Urus en kort förklaring, hvilken han slutade med de orden.

— Hade jag tänkt mig för, skulle jag vid 11:a tiden gått hem och lagt mig att sofva.

Udets tärning är kastad. Fängelset blir min lott. Det höfves ej en man att klaga.

Gubben Klings rapport härom föranledde snart till en domstolsundersökning.

Urus var väl anskrifven hos styrelsen.

Brottet var *klart och bevisadt*

Han dömdes till *tre års fästning*.

Vår hurtige Malkom Urus väl känd och omtyckt, fick en hemlig vink om att *genast* försvinna från skådeplatsen och bege sig af till Åbo i Finland, der han skulle få anställning som förare.

— Svårt att lemna sitt fosterland, som jag älskar så mycket! utropade han, ... men

Strunt i den sorgen,
 Min skicklighet, säker borgen,
 att jag skall reda mig godt.
 Mig alla de känner
 Än mer, se'n en rik flicka jag fått.

Han reste i detta hopp. Och han profeterade sant, liksom han hade läst i ödets hemlighetsfulla bok. Ty då han hade varit der i några år och gjort sig känd som en duglig jernvägsman, oberäknadt några andra förtjenster, friade han till en rik, finsk flicka, blef gift med henne och lefver än i dag, lycklig, ärad och glad.

— Hvert i alla jernvägskuugars namn har Olof Järnmark, min vikarie och hjälpreda, tagit vägen? Han gick bort i går morse, skulle återkomma efter några timmar, ännu ej hörts af, fast klockan är 2 på eftermiddagen, klagade Jonas Kling, der han låg sjuk i sin säng.

— Jag är lika förvånad som herr inspektorn, sade Anders Svensson halft bekymrad. Går väl an, så länge jag kan sköta hans plats. Gudskelof, jag kan skriva och räkna bra. Det kommer oss nu bra till pass.

— Ja, du min käre Anders Svensson, är på sätt och vis skickligare än Järnmark. Vet du, jag tycker, det är en satans högfärdig slyngel. Aldrig låter han qvinfolka vara i fred. Min stackars piga, Lotta, är lika rädd för honom som en råtta för en katt.

— Hvad tycks väl, herr inspektor, den sakramenskade lymmeln var för några dagar sedan nere hos oss, medan jag hade vid stationen att syssla, och ville kurtisera min ärbara, vackra hustru Kajsa Lisa, men hon gaf slinkern en äkta örfil och derefter en spark von Hinten.

— Nå, aldrig har jag hört maken förr. Ack! den rena, den sanna dygden vördar jag mycket högt.

— Sådana herrar veta icke hvad dygd är. Skada att reglementet ej bestämmer något straff för försök att vilja förföra gifta hustrur. Stryk, endast stryk böra de ha, dömdes Anders Svensson, vredgad knytande sin hand.

— Var lugn, käre Svensson, förmanade Jonas Kling faderligt. Näfrätten duger ej nu för tiden. Olof Järnmark är *öfverordnad*, du *underordnad*. Ett slag af din starka arm, och du är *förlorad*.

— Jag vet det, herr inspektor, därför slipper han *afbasning*.

— Hör du, min käre Anders Svensson, sade Jonas Kling, raskt uppresande sig från sängen, jag känner mig mycket bättre nu, se'n den skicklige doktor Erlandson i Sköfde var här och ordinerade för mig. Tag hit konjaksflaskan, som står i skåpet, gif mig ett halft glas och tag dig sjelft ett *fullt glas*.

— Tack, herr inspektor, det skall smaka mig förträffligt.

Sedan de tömt sina glas och alla spår efter detta lilla "mellanstick" voro bortsopade, frågade Anders Svensson:

— När tror herr inspektorn jag kan få börja att tjenstgöra som konduktör?

— En månad härefter vill jag hoppas att du skall få det nöjet att få göra *första resan*.

— Jag blir väl icke *ordinarie* genast?

— Nej, det vore i strid mot reglementet. Res ett halfår och sätt dig in i förhållandena, och sedan kan du hoppas blifva *ordinarie*.

— Jag undrar hur det hänger ihop med Järnmark, efter han icke kommer hem?

— Nog ser det konstigt ut, men kommer inte den lymmeln hem före kl. 9 i afton, då rapporterar jag hans försvinnande.

— Tänk om någon bonde, för det han retat hustru eller dotter, grundligt genompiskat den h-r-

hunden, så att han måste ligga i en stuga och plåstra om sina sår?

— Jo, då måhända, trodde Jonas Kling, kände man få goda skäl att föreslå hans afsked. Han fick endast permission af mig på 4 timmar. Nu har det gått öfver ett dygn, och han skall på sätt och vis svara för stationen, då jag är hindrad af sjukdom att sjelf kunna göra det.

Jo se, det skulle jag tycka om, utbrast Anders Svensson gladt, han finge då ett rättvist straff för sin liderlighet och högfärd.

Man väntade eftermiddagståget.

Anders Svensson hade mycket att ombestyras före dess ankomst.

Några minuter innan det skulle anlända, kommo tvenne storväxta, kraftfulla bönder, mellan hvilka följde en ung man med plåsterlappar på en del af ansigtet, haltande något och såg ytterst skamflat och förlägen ut. Rocken befans vara sönderrifven, så det syntes tydligt att han hade varit i starka nappatag med hårdhändta personer.

Bönderna sågo onda och desperata ut. Bevakande sin fånge, störtade de in till den sjuke stationsinspektoren, men stationskarlen Anders Svensson ville hindra dem därför, men omöjligt.

— Nej, röt den ene af bönderna, den der dj—a legotjuren och högmodige bengeln ska vi föra te spektorn och omtala hur svinaktigt han burit sig åt.

— Han ska' ur tjesten, dä' har jag svurit på, om jag ock ska' resa opp te' kongen och tala mä' honom. försäkrade den andre i bestämd ton. Och de insläpptes. Polisförhör skulle hållas.

— Men, hvad i alla jernvägskungars namn har Jernmark gjort, eftersom han så bevakas? sporde Jonas Kling, orolig och halft deltagande.

— Jag har begått stora dumheter, som jag bitert ångrar. svarade Olof Jernmark med bruten stämma. Tårar perlade sig i hans ögon.

— Berätta det närmare, du Petter, sade Jona.

Kling, vändande sig till den störste af de unge stationsskrifvarens bevakande.

— Jaa, nok ska' ja' göra dä' kära 'spektorn'. Dä' ä' inte roligt att berätta hans bedrifter.

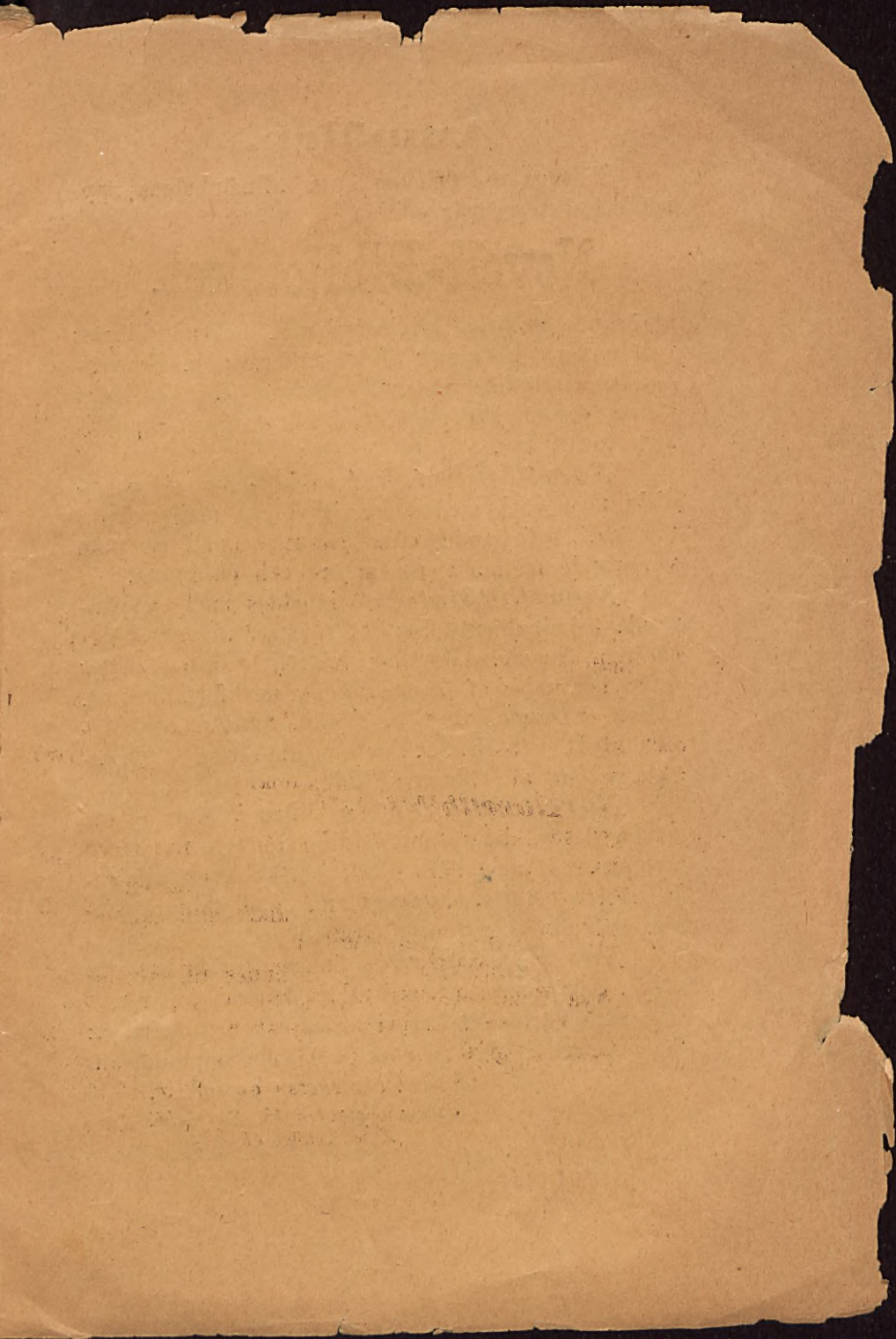
Dä' va' så, kära 'spektor', att den däriga lymeln kom te mä i går afton och bad att få ligga hos oss i natt, ty han mädde inte väl å dä tillåt både mor och jak. Så begärde han mat, dä fick han och vi hade lagt oss å sofva som bäst, dä vi vaknade af ett skrik från vår dotter. Jag sprang geuast dit, å, när jag kom dit, låg den uschlingen brevi tösa å velle prompt våldföra henne. Ja blef så blixst besatt arg, att ja dängde på kröpplingen och kastade honom håndlöst i golfvet, dä började han att skrika å be me skona lifhanken på honom, å tösa gjorde detsamma. Sen fick han gå å lägga se igår i sin bädd, men ja sa te houom: "Om du understår däk att gå te tösa en gång te, så sa ja slå däk bit frå bit". Å dermed var dä tyst och lugnt te 8 i dag morse. Han sulle dä gå te station å var kladder, men dä kom min galbo, Lars Andersa in som ett rytande lejon och rykte honom i rocka å slog honom i bara ansigtet, så han blödde hisklia. Dä ska du ha, din horhund, röt Lars Andersa, för det du hånglade med käringa mi. Du ska ha möcket stryk, hustru mi vell ja inte röra, ty ho ha gråtit å bekänt allt för me.

— Detta var sannerligen det sorgligaste jag hört på många år, suckade den hederlige Jonas Kling. Hvad fordra ni nu, mina vänner?

— Jo, att han blir tilltalad för styrelsen.

— Jag ärnar sjelf begära mitt afsked och sedan resa till Amerika, för att der slå in på en bättre väg, förklarade Jernmark, och dessutom vill jag betala eder för mina dumheter, bara det inte blir bekant för hela verlden. — Detta gillar jag fullkomligt, medgaf Kling. Huru mycket vill ni ha? — Få vi 15 riksdaler hvardera, så sa ingen kristen själ få veta det. ... Saken uppgjordes nu i godo. Bönderna, alltid snåla efter pengar, fingo hvad de begärde.

Annälan.

Vi taga oss friheten fästa allmänhetens uppmärksamhet på vår edition

Novell-Biblioteket,

utgörande svenska originalarbeten, hufvudsakligast berättelser och skizzer af kända författare. Ett värderikt och lättläst innehåll utlofvas, och skall det blifva oss en kär pligt att i allt tillgodose publikens fordringar.

Novellbiblioteket utkommer ej periodiskt men dock med successivt korta mellanrum i häftena, betingande efter sidornas antal ett pris, varierande mellan tjugufem öre och en krona.

Novellbiblioteket inleddes med en spännande kriminalberättelse: "Oskyldigt dömd" af signaturen *Svante*. Derefter ha följt "Bland bättre folk" berättelse af *Janne Damm*, med förf. porträtt, vidare "Delsboligan" af *Ryno*, "Konst och kärlek" af *L. von H.* och nu 6:e serien — *Jernvägssmällor* af *Thorsten Flink*.

Novellbibliotekets häften komma ej att genom det vanliga: "fortsättning i nästa nummer" stympas. Hvarje häfte skall innehålla en fullständig större berättelse, omvexlande med mindre skizzer, hufvudsakligast original.

Novellbiblioteket finnes till salu hos alla "Nya Boktryckeriets" ordentliga kommissionärer.

Och härmed helsa vi allmänheten ett hjertligt: "god morgon!" i förväntan på en liflig uppmuntran.

"Novellbibliotekets" expedition,

Jakobsbergsgatan 19, Stockholm.

Allm. Tel. 28 41.